

ความหลากหลายชนิดของพรรณไม้น้ำในห้วยกวาง จังหวัดกาญจนบุรี

Species Diversity of Aquatic Plants in Hui Kvang, Kanchanaburi Province

สิทธิ กุหลาบทอง¹ และ สาวิกา กัลปพฤกษ์
Kulabtong, S.¹ and Kunlapapuk, S.

Abstract

Species diversity of aquatic plants was studied in Hui Kvang, Kanchanaburi province during January 2010. A total of 20 species, seaweed is a prominent group such *Najas graminea*, *Utricularia* sp and *Hydrilla verticillata*. Follow by aquatic plants family Poaceae and climber. A alien species was found 1 species (*Acacia auriculiformis*) and this study are review check list aquatic plants in Srinakarin reservoir.

Keywords: aquatic plant, Hui Kvang, Srinakarin reservoir, Kanchanaburi province

บทคัดย่อ

ศึกษาความหลากหลายชนิดของพรรณไม้น้ำในห้วยกวาง จังหวัดกาญจนบุรี โดยทำการสำรวจเก็บตัวอย่างพรรณไม้น้ำ บันทึกข้อมูล และถ่ายภาพ ในเดือนมกราคม 2553 หลังจากนั้นนำมาจำแนกชนิดตามหลักอนุกรมวิธานโดยใช้เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง พบพรรณไม้น้ำ 16 ชนิด โดยมีพืชกลุ่มสาหร่ายเป็นชนิดพันธุ์เด่น ได้แก่ สาหร่ายเส้นด้าย (*Najas graminea*) สาหร่ายข้าวเหนียว (*Utricularia* sp.) สาหร่ายหางกระรอก (*Hydrilla verticillata*) รองลงมาเป็นพืชกลุ่มหญ้า (Poaceae) พบชนิดพันธุ์ต่างถิ่น 1 ชนิด ได้แก่ กระถินณรงค์ (*Acacia auriculiformis*) รวมทั้งได้รายงานบัญชีรายชื่อพรรณไม้น้ำที่มีรายงานการค้นพบในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ไว้ด้วย

คำสำคัญ: พรรณไม้น้ำ ห้วยกวาง เขื่อนศรีนครินทร์ กาญจนบุรี

คำนำ

ห้วยกวางเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารธรรมชาติที่มีต้นกำเนิดอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ ในอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ปลายน้ำไหลลงเขื่อนศรีนครินทร์ ห้วยกวางเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญในแง่ของแหล่งน้ำใช้เพื่อการเกษตรกรรม และยังเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติของสัตว์ป่าอีกด้วย แต่ปัจจุบันมีสภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไปมากทั้งจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของชุมชนรอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และการทำเกษตรที่หนาแน่นขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง จึงมีความจำเป็นต้องมีมาตรการในการบริหารจัดการ แต่ปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวยังมีข้อมูลทางนิเวศวิทยาอยู่น้อย โดยเฉพาะทรัพยากรทางน้ำและพรรณไม้น้ำ ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้ได้ข้อมูลพรรณไม้น้ำพื้นฐานที่สำคัญ อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

ศึกษาความหลากหลายชนิดของพรรณไม้น้ำในบริเวณห้วยกวาง อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นลำห้วยที่ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ (Figure 1) ในเดือนมกราคม 2553 โดยสำรวจเก็บตัวอย่างพรรณไม้น้ำที่ห้วยกวางและเขื่อนศรีนครินทร์ บันทึกข้อมูล และถ่ายภาพ จากนั้นนำมาจำแนกชนิดตามหลักอนุกรมวิธานโดยใช้เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งได้รายงานบัญชีรายชื่อพรรณไม้น้ำที่มีรายงานการค้นพบในพื้นที่อ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ไว้ด้วย

¹ 152/116 ถ.ริมคลองท่าไข่ อ.เมือง จ. ฉะเชิงเทรา 24000

¹ 152/116 Rimkongthakai Road, Muang Distric, Chachoengsao Province, Thailand 24000

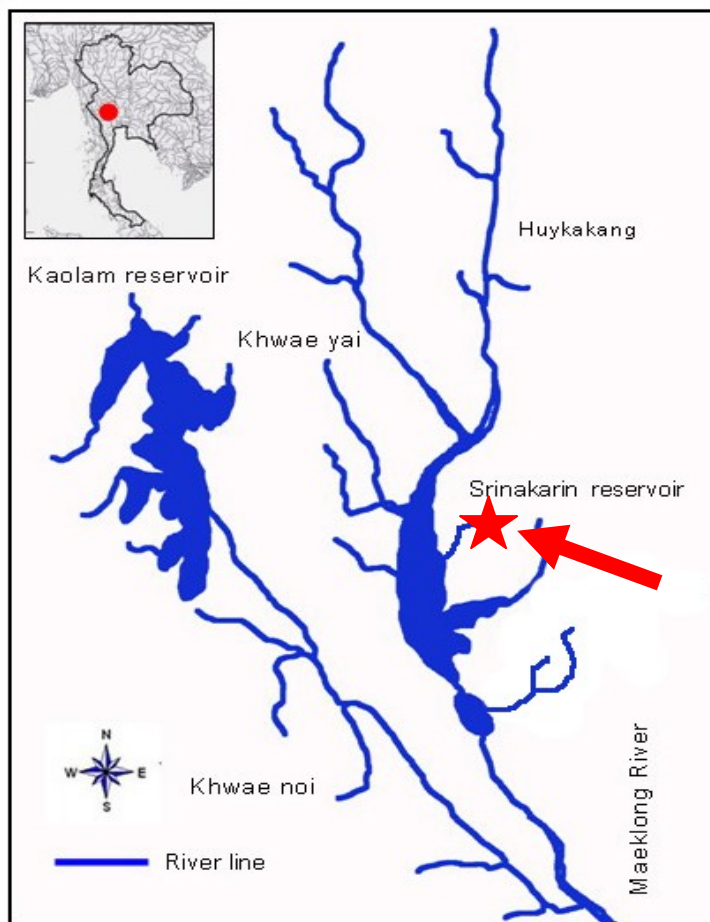

Figure 1 Area of sample collection at Hui Kvang, Kanchanaburi province.

ผลการทดลอง

พบพรรณไม้น้ำ 16 ชนิด โดยมีพืชกลุ่มสาหร่ายเป็นชนิดพันธุ์เด่น ได้แก่ สาหร่ายเส้นด้าย (*Najas graminea*) สาหร่ายข้าวเหนียว (*Utricularia* sp.) สาหร่ายหางกระรอก (*Hydrilla verticillata*) รองลงมาเป็นพืชกลุ่มหญ้า (Poaceae) พบชนิดพันธุ์ต่างถิ่น 1 ชนิด ได้แก่ กระจินณรงค์ (*Acacia auriculiformis*)

วิจารณ์ผล

บริเวณส่วนต้นของลำธารห้วยกวาง จะพบต้นบอน (*Colocasia esculenta*) และผักกูด (*Diplazium esculentum*) เป็นพืชชนิดเด่น รองลงมาเป็นกลุ่มหญ้า (Poales) ช่วงกลางน้ำจะพบผักหนาม (*Pistia stratiotes*) และพืชกลุ่มหญ้าเป็นชนิดเด่น แต่ช่วงปลายน้ำ โดยเฉพาะช่วงบริเวณที่ติดต่อกับเขื่อนศรีนครินทร์จะค่อนข้างนิ่ง โดยบริเวณนี้จะมียังมีองค์ประกอบชนิดของพรรณไม้น้ำสูงสุด และมีความหนาแน่นสูง พรรณไม้น้ำชนิดเด่นที่พบได้แก่ ตีปสีน้ำ (*Potamogeton malaianus*), พืชกลุ่มสาหร่าย บัวแดง (*Nymphaea cf. rubra*) และผักแว่น (*Marsilea crenata*) ซึ่งองค์ประกอบชนิดของพรรณไม้น้ำในห้วยกวาง และในอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์จะค่อนข้างมีความคล้ายคลึงกัน

Table 1 Species of aquatic plants at Hui Kvang, Kanchanaburi province.

Family	Species	Thai common name
Araceae	<i>Colocasia esculenta</i>	บอน
	<i>Pistia stratiotes</i>	ผักหนาม
Asteraceae	<i>Tridax procumbens</i>	ตีนตุ๊กแก
Athyriaceae	<i>Diplazium esculentum</i>	ผักกูด
Convolvulaceae	<i>Merremia cf. vitifolia</i>	จิ้งจ้อ
Gramineae	<i>Brachiaria mutica</i>	หญ้าขน
Poaceae	<i>Leersia hexandra</i>	หญ้าไซ
	<i>Panicum sp.</i>	หญ้าไซเหา
Lentibulariaceae	<i>Utricularia sp.</i>	สาหร่ายข้าวเหนียว
Najadaceae	<i>Najas graminea</i>	สาหร่ายเส้นด้าย
	<i>Hydrilla verticillata</i>	สาหร่ายหางกระรอก
Marsileaceae	<i>Marsilea crenata</i>	ผักแว่น
Mimosaceae	<i>Mimosa pigra</i>	ไมยราบยักษ์
Nymphaeaceae	<i>Nymphaea cf. rubra</i>	บัวแดง
Polygonaceae	<i>Polygonum barbatum</i>	ผักไผ่น้ำ
Potamogetonaceae	<i>Potamogeton malaianus</i>	ตีปี่น้ำ

Table 2 Species of aquatic plants at Srinakarin reservoir Kanchanaburi (พรพิมล, 2550)

Species	Thai common name
<i>Rhynchelytrum sp.</i>	หญ้าแดง
<i>Leersia sp.</i>	หญ้าไซ
<i>Imperata sp.</i>	หญ้าคา
<i>Brachiaria sp.</i>	หญ้าต้นติด
<i>Dactyloctenium sp.</i>	หญ้าปากควาย
<i>Cynodon sp.</i>	หญ้าแพรก
<i>Sida sp.</i>	ต้นไม้กวาด
<i>Chromolaena sp.</i>	สาบเสือ
<i>Mimosa sp.</i>	ไมยราบเลื้อย
<i>Scoparia sp.</i>	กระต่ายจามใหญ่
<i>Stachytarpheta sp.</i>	พังกูเขียว
<i>Mimosa sp.</i>	ไมยราพยักษ์
<i>Tridax sp.</i>	ตีนตุ๊กแก
<i>Phaseolus sp.</i>	ถั่วฝัก
<i>Aeschynomene sp.</i>	โสนดอน
<i>Cyperus sp.</i>	กกสามเหลี่ยมเล็ก
<i>Polygonum sp.</i>	เอื้องเพ็ดม้า
<i>Utricularia sp.</i>	สาหร่ายข้าวเหนียว
<i>Salvinia sp.</i>	จอกหูหนู
<i>Potamogeton sp.</i>	ตีปี่น้ำ

สรุปผล

องค์ประกอบชนิดของพรรณไม้ในห้วยขวางในช่วงปลายมีความหลากหลายชนิดสูงที่สุด และมีลักษณะคล้ายคลึงกับพรรณไม้ในอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ ส่วนในช่วงต้นและช่วงกลางลำธารจะพบ บอน, ผักกูด และผักหนามเป็นพืชชนิดเด่น

เอกสารอ้างอิง

พรพิมล กตทรัพย์, 2550, การประเมินศักยภาพการผลิตและความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งน้ำจากการบูรณาการฐานข้อมูลแปลงกักตอนและพรรณไม้: กรณีศึกษาอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์และอ่างเก็บน้ำเขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี, วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.